

Kısa Öykü Yarışması Birincisi
Bekir ÖZGEN
Rumuz 2930 Ekin

BİLGE BACI
(RUMUZ : 2930EKİN)

Kocaları kahvede, çocukları okuldaydı. Kasabamızın kadınları oturmuş söyleşiyorlardı. “Şu Bilge Bacı diyorum...” diye söze girdi içlerinden biri. “Ben beni bildim bileli, böyle birini ne gördüm, ne de duydum. Melek desen melek değil, peygamber desen zaten kadından peygamber olmaz. Kimin ne derdi olsa doğru ona koşuyor. Ona akıl danışıyor. O da, çocuk demiyor, yaşlı demiyor, kendi derdi, sorunu yokmuş gibi, el âlemin yardımına koşuyor. Yemiyor yediriyor, içmiyor içiriyor. Kimsenin boynu bükük gezmesini içine sindiremiyor. Elinde avucunda, beyninde gönlünde ne varsa, gereksinme duyanların önüne seriyor.”

Bir başkası, onun eksik bıraktığını tamamlarcasına, “Doğru söylersin kardeşliğim. Ben bu yaşına geldim, bu Bilge Bacı gibi verdikçe güzelleşen birini hiç görmedim. Sanasınız, vermek, mutlu etmek, onun ırası. Herkes, içindeki dinginliğe kendisini doyurarak ulaşıırken; o, başkalarını esenliğe çıkararak varıyor.”

“O kadarla kalsa neyse,” diye araya girdi bir üçüncüsü. “Bu Bilge Bacı’nın akıl erdiremediği hiçbir konu yok. Kimsenin bilmediğini biliyor, akıl erdiremediği sorunlara çözüm getiriyor.

Ya onun alçak gönüllüğüne ve de insanlar arasında ayırım yapmamasına ne demeli? Şimdiye kadar kapısından dönen mi var? ‘Yukarıdakiler, han hamamda; aşağıdakiler, din imanda!’ dediği mi oldu bugüne dek?

Dahası, giyim kuşam, temizlik paklık, ağırbaşlılık ve tutarlılık da ona vergi,” diyerek eksik gedik bırakmamaya çalıştı.

*

Gerçekten de, koca kasabada, Bilge Bacı dendi mi, orada duruluyor, gözler ışığıveriyordu. Yediden yetmişe herkes, onu bu adla tanıyor, biliyordu. Gerçek adının ne olduğunu ne bilen, ne de soran vardı. Yaşadığı yerin iklimi ve doğası sert olmasına karşın o, yumuşaktan da yumuşak, sevecenden de sevecen kalmayı becerebilmişti. Kolları herkese açıktı. Canlıları, sevginin ve şefkatin büyütüp gönendirdiğini söylediğini duymayan, bilmeyen kalmamıştı.

Ona ilkin kimin “Bilge” dediği belli olmasa da, bu adın boşuna konmadığı ortadaydı. Bilinmeyenleri bilene, düşünölmeyenleri düşünene, başka bir ad da yakışmazdı zaten.

Kapısını herkese açık tutan bu sevgi yükü kadının, adındaki ikinci sözcük olan “bacı” ise insanların ona duydukları sevgi ve yakınlıktan kaynaklanmaktaydı besbelli. Söylenenlere bakılırsa, bu adı daha gençken kazanmıştı.

Köklü, bir ailenin en büyük kızıydı Bilge Bacı. Ataları, görmüş geçirmiş, mevki makam sahibi olmuştu. Çocuklarının, özellikle de kızlarının iyi yetişmelerine özen göstermişler, hepsinin de okumasına ve en az bir sanatla ilgilenmesine önayak olmuşlardı.

Bilge Bacı, savaş yıllarında sevdiği bir subayla evlenmişti. Kocasını savaşa gitmiş, dönmemişti. O da bir daha kocaya varmamış, kendini ilme irfana, iyiliğe erdeme, çevresindeki insanların sağlığına ve esenliğine adanmıştı. Yaptığı yardımlar, duyulsun bilinsin kabilinden değildi. Gösteriş yanı yoktu. Kime nasıl yararlı olabileceğini iyi biliyordu. Küçükle küçük, büyükle büyük olabiliyordu.

Kısa zamanda kasabanın gören gözü, duyan kulağı, bilen beyni olup çıktı Bilge Bacı. Kucak dolusu kitapları yanında, akla gelen gelmeyen her konuya el atabiliyordu. Okuyup öğrendiklerini, çevresindeki insanlara yararlı olacak biçime dönüştürebiliyordu. Umarsız kalmış analar, yoksullar ve de çocukların, sıkıntılarını dinliyor, dertlerini dert biliyor, her birine derman arıyordu. Bu uğurda, gece gündüz demiyor, koşturuyordu.

Günün birinde, adı çok duyulmamış böylesi bir kasaba yerinde elde ettiği birikimleriyle oturup bir kitap yazdı. Dosyasını koltuğunun altına aldı, İstanbul’un yolunu tuttu. Adını sanını duyup adresini öğrendiği güvenilir bir yayıncının huzuruna çıktı.

“Size bir yapıt taslağı getirdim. Okutup inceletin. Beğenirseniz de, basın bunu,” dedi. Belli bir koşul ileri sürmedi. Ardından da, kasabasına kendi insanların arasına döndü. Bir kez daha işin, uğraşın içine düştü.

Aradan bir ay, ya geçmiş, ya geçmemişti ki, İstanbul’dan bir mektup aldı.

“Kızım,” diyordu ünlü yayıncı. “Romanını okuduk. Kalem güçlü. Birikimin sağlam. Dile egemenliğin ise göz kamaştırıcı. İyi bir eserde aradıklarımızın eksikliği yok, fazlası var. Ne var ki bu yapıtı gerçekten sen mi yazdın? Kasaba yerinde ömrünü geçirmiş birinin, üstelik bir kadının, böyle-sine güçlü bir eser ortaya koyması olası görünmüyor. Doğru söyle bir yerlerden mi buldun bunu? Hani, kusura bakmazsan, ‘arakladın mı?’ diyeceğim ama bunu söylemeye dilim varmıyor.”

Kasabanın yeni yazarı, okuduklarıyla donakaldı. Yüreğinden kurşun yemişe döndü. Kendisine yöneltilen suçlamalar yenir yutulur cinsinden değildi. Üstü kapalı da olsa, hırsızlıkla suçlanıyordu. Gözleri doldu. İçinde bir şeylerin eriyip gittiğini duyumsadı. Bir süre düşündükten sonra, elindeki titrek kalemde şu satırlar döküldü önündeki mektup kâğıdına:

“Değerli yayıncı.

Kendimi nasıl savunacağımı bilemiyorum. Sahteķâr bir yazar olmakta, kasabamın Bilge Bacısı olarak kalmayı yeğlerim. Yazdıklarımı ülķemin insanları okuyamayacaklarsa, ben de kasabamdaki yok yoksullara okurum. Fırsat ve olanak bulduķça, daha iyilerini de yaratmaya çalışırım.

Yazdıklarımı beğendiğinizi belirtiyorsunuz. Eğer söylediğiniz doğruysa, bu övgü ve onur, benim için yeter de artar bile.

Saygılarımı sunuyorum.”

Yazdıklarının üzerine birkaç damla gözyaşı düştü.

Yayıncı, kırdığı potun üzüntüsüne düşmüştü. Bir tansık yaratıp Bilge Bacı'nın gönlünü almalıydı. Uygun bir yöntem aradı. Düşündü taşındı. Ve yazarından habersiz, “KIR ÇİÇEKLERİ” dosyasını kitaba dönüştürmeye karar verdi. Bu arada, olan bitenlerden uzak olan Bilge Bacı, baba ocağında, kalemını elinden düşürmüyor, yazmayı sürdürüyordu. Bu bağlamda yakın çevresinden destek de görüyordu.

Sık sık kasabanın sokaklarını dolaşıp duruyor, sıradan gibi görünen insanların, daha çok da okuyamayan kızların, sorunlarına eğiliyordu. Bir yandan onların yaşam öykülerini kaleme alırken, bir yandan da, “Çiğdemlerim” adını verdiği bu kızların okuyabilmeleri için elinden geleni ardına koymuyordu. Kösteği bile, desteğe çevirebilmek için, var gücüyle çalışıyordu.

*

Bilge Bacı'nın KIR ÇEÇEKLERİ kitabı büyük bir ilgi odağı oldu. Kısa zamanda ünü yurdun dört bir yanına yayıldı. Dış ülkelerden, çeviri için başvurular gelmeye başladı. Adı dudaklardan düşmez oldu. Neye uğradığını şaşırmıştı Bilge Bacı.

Böylesine göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir zaman diliminde, yokluktan çokluğa; azdan çoğa düşmüş olmasına kendinin de inanası gelmiyordu doğrusu.

İlk yapıtının bu önlenemez başarısı, gücüne güç kattı. Kitapların biri ötekini izledi. Yazdıkları, kasabasındaki yerel yaşamın, bir ucuyla evrenselliğe uzanan anlatısıydı. Bozkır insanının bilisizlikten, açlığa ve açmazlığa uzanan hazin ve yalın öyküsü yani...

Yapıtlarının tümünde, tensellikle tinselliği dengelerken, başka yazarlara öykünmeden, kendi yolundan gitmesi, bütün okurlarda derin bir hayranlık uyandırmıştı.

Kitapların geliriyle, kasabada bir kız öğrenci yurdu yaptırdı Bilge Bacı. Özellikle köylü kızların okuyabilmeleri için bütün olanakları seferber etti. Yurtta kalan öğrencilerin giderlerini o karşılamaktaydı. Ta başından beri, evini bırakıp yurda taşınmıştı. Yazmayı orada sürdürüyordu. Evliliğinde kendine gülmeyen yazgısının öcünü çevresindekilerin yüzünü güldürerek, alıyordu sanki. Bir yandan kasaba halkının açmazlarına çözümler ararken, bir yandan da yurttaki öğrencilerin sorunlarına çözüm üretmeye çalışıyordu.

Sırtlandığı yükün ağırlığından mı, yemeyi içmeyi bir kenara itmesinden mi bilinmez, sağlığı hızla bozulmaya yüz tuttu. Onulmaz bir hastalığa yakalandı. Günden güne güçten düştü. Yorgunluğa ve bitkinliğe karşı savaş vermekte zorlanır oldu.

Sevilmekten çok, sevmek; başkalarına kendini kurban etmek de, sağlığına sağlık katamamıştı. Acılara eğilmek, acıları dinlemek ve de acılara ortak olmak onu güçlü kılıyor gibi görünse de, aynı zamanda gücünü de yitirmesine neden oluyormuş demek ki. Gününü arattığına bakılırsa, yokta var olmayı aramak, sanıldığıınca kolay olmamıştı. Zira yüzündeki renkten, gözündeki ışıktan gittikçe eksilmeler olmaktaydı. Yaşama ilişkin ne varsa, onu korkusuzca kucklamaya hazır sayılırdı sayılmasına da, ya sevimli olan açlığı ne olacaktı? Ondan bir nebze olsun pay alamayacak mıydı? Yaşam, acıyı bu denli iyi bilen birine acımasız olabilir miydi?

*

Bilge Bacı, her geçen gün, elden ayaktan düşerken kimselere belli etmese de gücü kuvveti belirgin bir biçimde kesilmeye başladı. Orasında burasında alışık olmadığı acılar oluştu. Bedeninin yetmezliğine ruhu da katılmakta gecikmedi. Dayancı, direnci tükendi. Uyku tünek yanına yanaşmaz oldu. Horozların sesine uyandığı günler gerilerde kaldı. Artık erinç bulduğu yer, yurt olmaktan çıkmış, evindeki yatağı olmuştu. Azrail'e kafa tutamayacağını anlamış olsa da, kolay teslim olmayı kendine yediremiyordu. Onca acı ve sıkıntıya katlanıyor, çektiklerini kimselere belli etmeme çalışıyordu.

Gelenin gidenin, girenin çıkanın belli olmadığı bir gündü. Nankörlük, uğursuzluk karabasan olmuş; kasabanın üstüne üstüne düşmüştü. Yaralı bilinç, yaralı bellek, kasabanın çatal dili olmuş, Bilge Bacı'nın evine akmişti. Nerden, kimden çıktığı belli olmayan bir dedikodu yayılmıştı ortalığa. Hükümet, Bilge Bacı'nın eline kelepçe vuracak, doğru yargıçların karşısına dikecekti. Sonra da, "Koskoca memleketin okutmadığı köylü kızların eğitimi sana mı düştü?" diye soracaktı. "Kasabanın doktoru, veterineri, öğretmeni, hacısı, hocası imamı varken, halkın derdine derman olmak senin neyine?" diyecekti. Hangi odaklara hizmet ettiğini, ekonomik kaynaklarını kimlerden sağladığını araştıracaktı. Boyunu aşan işlere kalkışmasının bedelini ödetecek, onu anasından doğduğuna pişman edecekti.

Bunları duyan, durduğu yerde durur mu hiç? Kasabada, göbeğini kaşımaya alışmış kadınlı erkekli ne kadar insan varsa, sağa sola bön bön bakmayı bırakmış, söylentilerin arkasına düşüp, ta buralara, Bilge Bacı'nın evine kadar gelip dolmuşlardı. İlk bakışta hangisinin işe, hangisinin boşa koşup geldiği anlaşılamadığından olmalı, dört bir yana öldürücü bir can sıkıntısı çöktü. Kimse kimsenin gözüne bakamıyordu. Suçlamakla

suçlanmak arasındaki bir salıncakta gibiydiler. Korku, yürekten ve beyinden gözlerin ucuna gelip dayanmıştı. Ürkünün egemen olduğu yerde de, neler olmazdı ki?..

Dışarı kadar içeriyi de kötülük sarmış, nefes almak güçleşmişti.

Birden, "Polisler geldi," tümcesi duyuldu. Bıçak gibi keskin bir ses de, "Bu da mı olacaktı?" diyerek çevreyi buza kesti. Konu komşu olan bitene bir anlam veremedi. Oradaki hemen herkes şaşkınlığın kara kuyusuna düştüklerini sandı. Kendi iyilikseverliği ve erdeminin öcünden(!) çekinir gibi oldu. İnsanlık değerlerini bütünüyle yitirmediğini düşünen birkaç kişi, "Ulan bu ne biçim iştir?" diye birbirlerine sordu.

Kolluk güçlerinin içeri girmesiyle bir vaveyladır koştular. Görevliler, Bilge Bacı'nın evini altüst etmekte hiçbir sakınca görmediler. Sağı solu didik didik ettiler. Aranmadık yer bırakmadılar. Kitaplara, defterlere, yazılı ne bulabildilerse hepsine el koydular.

Bilge Bacı sessiz, Bilge Bacı suskun, Bilge Bacı devinimsiz kalmış, acı içinde onları izliyordu. Yüreği hiç kirlenmemiş ki, onlara tepki duysun. "Memur beylere çay yapın da içsinler. Onlar, kamu görevi yapıyorlar. İşlerini rahat görsünler," dedi yanındakilere.

Evdeki hizmetli kadın, doğru mutfağa koştu. Giderken de, "O kimin bacısı?.. Bunca insanın bacısı olmak kolay mı?" dedi ağlamaklı bir sesle. "İçin için ağlasa da kimselere belli etmez acısını. Bunca yıldır yitirmediği inceliğini şimdi mi bozacak?"

Memurların içerdeki varlığından güç alan karanlık yüzlü kişilere gün doğmuştu. Bunu fırsat bilip, içerindeki kını dışarı kusmak için lanet bir yarışa girdiler. Yüzünden düşen bin parça olan orta yaşlı biri, arsız arsız, "Tutuklansın bu ar damarı kopmuş kadın!" diye bağırdı. Bir başkası, "Çocuklarımızın körpe beyinlerine nifak soktu, zehirledi hepsini de. Bunun hesabı sorulmayacak mı?" diye veryansın etti. Birinin bıraktığı yerden sözü öteki kaptı. Bu acımasız karalama yarışında yerini aldı. "Kasabamızın yüz karası. Ne olduğu belirsiz vicdansız!" diyenler, "Cehennem ateşinde kavrulsun!" diye öfke kusanlar oldu.

"Bunlar da kim oluyor?" diye düşünenlerin yanında, iki gözü iki çeşme ağlayanlar da vardı.

"Ayıptır bu yaptığınız. Ayıptan da öte günahdır. Kiminize ne kötülük etti bu iyilik meleği kadın da böylesine kin kusup duruyorsunuz?" diye çıkıştı içlerinde dimdik duran gençlerden biri. Onun bu tavrından yüreklendiği anlaşılan bir yaşlı da, "Ömrüne bereket, karayeğenim," dedi; "bu densizlerin başını boş bıraktın mı, akı karaya boyarlar, yaşamı zehir ederler."

Onun yanı başında duran arkadaşı dayanamadı, "Bu insanlara iyilik mi yarar? Aç midesine ekmek uzatsan elini ısırır. Sirtında taşısan beline kazma vurur. Bu fitneciler, daha dün, gitmedik doktor, görünmedik üfürükçü bırakmayıp, son umar ocağı olarak Bilge

Bacı'nın kapısını çalanlar değil mi? Dürüstlüğün, yardımseverliğin karşılığı bu mu olmalı?" diye sordu gözündeki yaşları silerken.

"Şu asalak sürüsüne bakın hele!" diye yakındı içlerinde en genç görünen bir kız da. "Bunlar tam bir kurt sürüsü. Et kokusu aldılar mı, utanmayı arlanmayı bırakırlar, kendi yavrularını yerler. Yaşam boyu her şeyini kendilerine adamış Bilge Bacı gibi biriyle ne alıp veremedikleri varsa!.." diye içini boşalttı. Ardından da, "Bunların tutun birini, vurun ötekine," diyerek hırsını almaya çalıştı.

Olan bitenleri baygın gözlerle izleyen Bilge Bacı'da can bitkin, dil tutsak, yüz bulutluydu. Neye ne anlam vereceğini bilemiyordu. "Kendimi yalan bir yaşamla mı aldattım yoksa?" diye düşündü. Yaşamın, kendisi için yaşanmaya değer bir yanı kalıp kalmadığını sorguladı. Yine de, içinden kimselere sitem etmek gelmiyordu. Bilgeliğin hiçbir şeye benzemeyen hoşgörüsüyle, "İnsan yanılabilir," diye fısıldadı.

Üzerine tanış olmadığı bir yorgunluk gelip oturmuş, içi boşalmış çuvala dönmüştü birdenbire. Yüzü sarardı. Kanı kaçtı. İçerideki kendine bakanları süzdü bir bir. Acır gibi oldu tümüne de. Bunca zamandır ezilmişliklerinin, dışlanmışlıklarının, küçümsenmişliklerinin öcünü kendisinden almak ister gibi bakan bu gözlerde neler görmüyor ki? "Bu da yaşamın bir başka yanı olmalı," dedi kendi kendine. Kendi gibi olmayanları, kendine benzemeyenleri hiçbir zaman dışlamamış ki, şimdi onlara yan gözle baksın. Elinden gelse hepsini buyur edecek, yanına oturtacak, kendi dertlerini bir yana itip onları baş tacı edecek. Edecek etmesine de, buna fırsat vermek istemeyenler ondan daha dirençliler. Onlardan biri:

"Kasabalıları, çoluk çocuk demeden, dinden imandan etmeye, gâvur yapmaya çalıştı bu imansız kadın," diye bağırmaya başladı. Fesat bakışlı birkaç kişi "Doğru söylüyorsun," diye kekeleyerek onay verdiler ona.

Yaşamın kokusu geliyor gibi olsa da Bilge Bacı'nın burnunun ucuna; onu içine çekecek ne gücü ne de isteği kalmıştı. Gevrek bir dal gibi kırılıp düştü oturduğu yere. Oracıkta yığılıp kaldı.

Onun ölmek üzere olduğunu anlayan kalabalıktan değişik sesler, anlaşılmaz homurtular işitildi. Saçı sakalına karışmış biri öne çıktı, korkusuz ve de küstahça, "Kelime-i şahadet getir!" diye bağırırdı. Onun destekçisi olduğu anlaşılan yanındaki takkeli, "Ölürken edilen şahadet, imanı kurtarmaz," diye fetva vermekten çekinmedi. Onların eksik bıraktığını da, kasabanın delisi tamamladı, "Öyleyse, namazını kılmak caiz değildir!"

Tüm bu olup bitenleri neredeyse bütün kasabalı seyrediyordu. Kimsede çıt yoktu. Suskunluk ağır bir sis olup inmişti. Sanasınız yaşamın tüm renkleri solmuş, kimsenin onu kuşanmaya dermanı kalmamıştı. İşte tam da o anda, olan oldu. Hiç beklenmedik bir devinim oluşuverdi kendiliğinden. Bilge Bacı'nın elindeki avucundakini, beynindeki

yüreğindeki uğruna serdiği sekiz on kızın içinden sarı etekli, sarışın bir kız gelip dikiliverdi orta yere. Bütünüyle sarıya kesmiş yüzüyle; “Szm sizedir ey densizler! Utanmaz gafiller. Alın, alın, alının, işte burada ...” diye bir çığlık attı. “Değil mi ki namazı kılınmazmış, alın, bu lanet okuduğunuz güzel bedeni de, o pis başlarınıza alın yleyse!”

Başladı iki gözü iki eşme ağlamaya.

Sözlerini birbirlerinin ağzından kaparcasına konuşan ahali, kedi adımlarıyla dışarı çıktılar birer birer. Gel gelelim, içerdeki polisler şaşkın mı şaşkındı. Olanlardan onlara da pay çıkmıştı. şimdi, neyin, nasıl zaptını tutacaklar, evdeki hangi evrakı kime ne için götürecekler di?

Bilemez oldular.

Bilge Bacı'nın başına gelenlerin kara mı, kızıl mı, yeşil mi olduğu belli olmayan bu haber, tez duyuldu dört bir yanda. Ertesi gün, gün kuşluğa vurduğunda, ortalığa acı bir sessizlik çöktü. iğdemler, Bilge Bacılarının cansız bedeni başında nöbet tutmaya başladılar. Ierden dışardan arkası gelmez bir insan seli aktı kasabadaki Bilge Bacı'nın evine. Meğer ne çok seveni, ne çok arkasından geleni, gelmek isteyeniyi varmış.

Yetkililer lmn aslını astarını araştıradursunlar, aydınlık yüzlü bir yığın insan, hep birlikte ağlamanın güzelliğinde buluştular.

Uykusuz bir dizi kavağın altından geçtiler. Kimileri gözündeki yaşı göstermemek için başını yere yıkmış, kimileri utanırım diye göğe bakamıyordu. Bir yara açılıyordu ki önce bilisizliğe sonra da umutsuzluğa, ölçmeye kalksanız sonsuzluğa varıp dayanacaktı. Esenliğe giden yolun onurlu bir ölüm olabileceğini düşünenler bile vardı sayıları çok az da olsa. Işte tam o anda, n sırada yürüyen kasabanın sözü dinlenir, arkasından gidilir olan yaşlısı Danışata birden durdu. Arkadan gelenlere dönüp “Görüyorsunuz değil mi, bilisizlik, krdr ve de her kötülüğün köküdür. Bunlar utanmasalar, çıkarın ve paranın heykelini dikerler alimallah! Bugün, hepimiz ibretle izledik ki, çıkar her kılığa giriyor ve her dilden konuşuyor,” dedi dokunaklı bir sesle.

Ona, yanındaki arkadaşı destek verdi bu kez de, “İyiler,” dedi, “düşmansız olmuyorlar, belki de o nedenle genç ölüyorlar. Başlarının her zaman dertte olması da cabası!”

Konuşulanlara noktayı koymak da, onlara kulak kabartan kasabanın delisi Veli'ye düştü:

“Düşünce karanlığına ışık tutamayan cahil bir kral, ta giydirilmiş eşektir.”

Kimileri, söyleyeceklerini, “Bilge Bacı, bir Anadolu kalıtının belki de son halkasıydı. Güzel yaşadı; ama güzel ölmedi ne yazık ki! Sessiz sedasız çekip gitti aramızdan. Hele ki, yokluğunu çiğdemleri dolduracak,” diye uslarından geçirdi.

Kimileri de, söylemek isteyip de söyleyemedikleriyle döndü evlerine.